

Άννα Σιάτρα • Μιχάλης Μπικάκης

25 κριτήρια αξιολόγησης με πρακτικές προσεγγίσεις

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Εφαρμόζοντας τη θεωρία στην πράξη

γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

- 25 κριτήρια αξιολόγησης
- Ολοκληρωμένες απαντήσεις
- Στρατηγική προσέγγιση κριτηρίων
- Ενδεικτικός πλοηγός απάντησης

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή των συγγραφέων

ISBN 978-960-456-663-1

© Copyright: Σεπτέμβριος 2026, Ά. Σιάτρα, Μ. Μπικάκης, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία

Εκτύπωση

Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΙΚΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ:

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

«ΕΧΕΙ ΚΑΙ Η ΨΥΧΗ τον δικό της κονιορτό
που αν σηκωθεί μέσα μας αέρας, αλίμονο.»

Οδυσσέας Ελύτης,
Ο μικρός ναυτίλος

Πρόλογος

Το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, στο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας αλλά και της σχολικής πράξης, θεωρείται αναγκαίο μέσο τόσο για τη γνωστική όσο και για την κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/-τριών. Παράλληλα, συμβάλλει στην ομαλή προσαρμογή τους στην καθημερινότητα, καθώς αποτελεί βασικό δείκτη ατομικής και κοινωνικής ταυτότητας. Πρόκειται για ένα αντικείμενο που μπορεί να καθορίσει την προετοιμασία των εφήβων αναπτύσσοντας τις απαραίτητες δεξιότητες για τη μετέπειτα ενεργή συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή.

Για τον σκοπό αυτό, στον σχεδιασμό του μαθήματος συνδυάζεται η κειμενοκεντρική με την επικοινωνιακή προσέγγιση, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσονται ποιτικές μορφές γραμματισμού. Από τη μία πλευρά, ο κειμενικός γραμματισμός βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να εκφράζονται με επιτυχία στον προφορικό και τον γραπτό λόγο. Από την άλλη, ο κοινωνικός γραμματισμός τους επιτρέπει να αξιοποιούν τις γνώσεις και τη γλωσσική τους ικανότητα, ώστε να διευρύνουν τα ενδιαφέροντά τους και να επικοινωνούν αποτελεσματικά στο κοινωνικό τους περιβάλλον τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο.

Με βάση το παραπάνω πλαίσιο διαμορφώθηκε το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας, με την ελπίδα να συμβάλει στην υλοποίηση των προσεγγίσεων αυτών και στην επιτυχία των μαθητών/-τριών. Δεν πρόκειται για ένα ακόμη συμβατικό εγχειρίδιο κριτηρίων αξιολόγησης. Φιλοδοξία μας είναι να ανατρέψουμε την παραδοσιακή, εμμονική συχνά, πρακτική της αποστήθισης έτοιμων σχεδιαγραμμάτων. Στο επίκεντρο της μεθοδολογίας μας βρίσκεται ο προοργανωτής, ένα εργαλείο που βοηθά τους/τις εκπαιδευτικούς να αξιοποιήσουν τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών/-τριών τους. Πρόκειται για ένα σύστημα που ενεργοποιεί, αποκαλύπτει και αναδομεί αυτές τις γνώσεις. Λειτουργεί ως γέφυρα πριν από κάθε κριτήριο, διευκολύνοντας την προσέγγιση κειμένων, τα οποία ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα των μαθητών/-τριών και αποτυπώνουν τη σύγχρονη πραγματικότητα. Έτσι, το μάθημα μετατρέπεται σε μια ζωντανή διαδικασία ανακάλυψης και ουσιαστικής μάθησης.

Σε κάθε θεματική ενότητα η «αφορμή για σκέψη» βοηθά στην πρόβλεψη του θέματος και δημιουργεί ένα νοητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ο μαθητής/αναγνώστης μπορεί να εντάξει τις νέες πληροφορίες που θα διαβάσει. Στο ίδιο πλαίσιο λειτουργεί και ο θεματικός άξονας που ακολουθεί. Αυτός συμβάλλει στην ενεργοποίηση προϋπαρχουσών γνώσεων αλλά και στη δημιουργία ενός νέου θεματικού πυλώνα. Οι έννοιες που βρίσκονται στο επίκεντρο λειτουργούν ως δείκτες νοήμα-

τος διευκολύνοντας την εστίαση της προσοχής στις σημαντικότερες ιδέες των κειμένων, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλουν στην κατανόηση και εμπέδωση βασικών εννοιών που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη θεματική ενότητα. Ο πίνακας πλοήγησης στα κείμενα αναφοράς αξιοποιεί τη στρατηγική της οργάνωσης της πληροφορίας, καθώς παρουσιάζει το περιεχόμενο σε δομημένες ενότητες, γεγονός που βοηθά στη νοητική ταξινόμηση των δεδομένων. Με αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής/αναγνώστης δεν προσεγγίζει το κείμενο παθητικά, αλλά ενεργά, συνδέοντας νέες πληροφορίες με προϋπάρχουσες γνώσεις. Τέλος, οι ερωτήσεις προβληματισμού πριν την ανάγνωση αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία ενός προοργανωτή, καθώς ενισχύουν τον «Σωκρατικό διάλογο» (Bryce and Blown, 2024) ως μέσο αποκάλυψης της πραγματικής σκέψης των μαθητών/-τριών. Οι ερωτήσεις δεν ελέγχουν γνώσεις αλλά ζητούν αιτιολόγηση θέσεων, αξιολόγηση φαινομένων κ.ά. Επομένως, καθώς δεν οδηγούν σε μια και μόνο ορθή απάντηση, λειτουργούν ως αφετηρία ουσιαστικού διαλόγου ως θεμελιώδους τρόπου πρόσκτησης της γνώσης.

Σε έναν κόσμο διαρκώς μεταβαλλόμενο, με νέες απαιτήσεις και αυξανόμενες ανάγκες, το παρόν βιβλίο αποσκοπεί να αποτελέσει έναν ουσιαστικό αρωγό για όλες και όλους. Στόχος του είναι η ενίσχυση μιας κρίσιμης και αναγκαίας δεξιότητας για την εποχή μας: της κριτικής ανάλυσης πληροφοριών και της παραγωγής οργανωμένου λόγου. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, δεν επιδιώκεται μόνο η σχολική επιτυχία, αλλά και η βαθιά καλλιέργεια της σκέψης, καθώς ο τρόπος με τον οποίο σκεφτόμαστε και εκφραζόμαστε, προφορικά και γραπτά, θα αποτελεί πάντα ένα από τα βασικότερα στοιχεία της προσωπικής μας ταυτότητας!

*Άννα Σιάτρα – Μιχάλης Μπικάκης
Αύγουστος 2026*

Περιεχόμενα

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΠΛΗΘΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	10
Ενδεικτικό κριτήριο με απαντήσεις: Τεχνητή νοημοσύνη και αειφορία.....	10
ΠΛΗΘΗΣΗ ΣΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ.....	16

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

SOCIAL MEDIA ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ	28
1ο κριτήριο: Social media και ανάγνωση βιβλίων.....	30
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ.....	35
2ο κριτήριο: Περιβάλλον και κοινωνική δικαιοσύνη.....	37
ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ – ΑΠΟΞΕΝΩΣΗ – ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ.....	42
3ο κριτήριο: Ψηφιακός κόσμος – Αποξένωση – Επαφή με τη φύση.....	44
ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ.....	49
4ο κριτήριο: Τεχνητή Νοημοσύνη και Διανοούμενοι	51
ΤΟ SHARENTING ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ	56
5ο κριτήριο: Το sharenting και οι συνέπειές του	58
PARASOCIAL – Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ (2026).....	64
6ο κριτήριο: Parasocial – η λέξη της χρονιάς (2026).....	66
ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ – ΑΣΤΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ	71
7ο κριτήριο: Αστικοποίηση – Αστική υπευθυνότητα	73
ΤΕΧΝΗ – ΧΟΡΟΣ – ΝΕΟΙ	81
8ο κριτήριο: Τέχνη – Χορός – Νέοι.....	83
ΕΝΤΥΠΟ ΒΙΒΛΙΟ – AUDIO BOOKS.....	87
9ο κριτήριο: Έντυπο βιβλίο – Audio books	89
ΒΙΑ – ΝΕΟΙ – ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	95
10ο κριτήριο: Βία – Νέοι – Παραβατικότητα	97
ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ.....	102
11ο κριτήριο: Τέχνη και στράτευση.....	104

ΤΕΧΝΗ – ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ	109
12ο κριτήριο: Τέχνη – Καταναλωτισμός.....	111
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ – ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ	116
13ο κριτήριο: Αθλητισμός – Ψυχική ανθεκτικότητα	118
ΜΟΥΣΕΙΑ – ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ	123
14ο κριτήριο: Μουσεία – Συμπερίληψη.....	125
ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ – ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ	129
15ο κριτήριο: Καταφύγια – Ψυχική υγεία.....	131
ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΓΗΡΑΝΣΗ	137
16ο κριτήριο: Υπογεννητικότητα – Γήρανση	139
ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ	146
17ο κριτήριο: Γνώση και Τεχνητή Νοημοσύνη.....	148
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ	155
18ο κριτήριο: Ανθρώπινα δικαιώματα – Προσφυγιά.....	157
ΑΓΑΠΗ – ΕΡΩΤΑΣ	163
19ο κριτήριο: Αγάπη – Έρωτας	165
ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	170
20ό κριτήριο: Γνώση και Δημοκρατία.....	172
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ	178
21ο κριτήριο: Παγκοσμιοποίηση και βιωσιμότητα.....	180
ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ	186
22ο κριτήριο: Τρίτη ηλικία και συμπερίληψη	188
ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ	192
23ο κριτήριο: Διατροφή και υγεία	194
ΤΡΟΧΑΙΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ	200
24ο κριτήριο: Τροχαία ατυχήματα και πρόνοια	202
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	209
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	283

Κριτήριο και πλοηγός απαντήσεων

*Αν δεν μπορείς να εξηγήσεις κάτι με απλά λόγια,
τότε ούτε εσύ ο ίδιος δεν το έχεις καταλάβει πολύ καλά.*

Albert Einstein

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα έρθουμε αντιμέτωποι με ένα κριτήριο και τον πλοηγό απάντησής του. Ο πλοηγός απαντήσεων αποτελεί έναν οργανωμένο οδηγό σκέψης που μας βοηθά να προσεγγίζουμε μεθοδικά τις ασκήσεις και τα ερωτήματα.

Δεν δίνει απλώς τη λύση, αλλά κατευθύνει τη διαδικασία σκέψης βήμα προς βήμα, ώστε να κατανοούμε τι ζητά η άσκηση και πώς μπορούμε να το προσεγγίσουμε σωστά. Μέσα από τον πλοηγό, μαθαίνουμε να εντοπίζουμε το βασικό ζητούμενο, να αναγνωρίζουμε τα δεδομένα, να οργανώνουμε τη σκέψη μας και να επιλέγουμε την κατάλληλη στρατηγική επίλυσης. Λειτουργεί σαν «νοητικός χάρτης» που μας δείχνει τη διαδρομή από την εκφώνηση μέχρι την τελική απάντηση.

ΘΕΜΑ Α

Από το κείμενο στην περίληψη σε 4 στάδια

1^ο ΣΤΑΔΙΟ: ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΥΡΗΝΑ ΝΟΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Θεματικό κέντρο: Οι παράγοντες που προκαλούν περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη της Τεχνητής Νοημοσύνης.

2^ο ΣΤΑΔΙΟ: ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΑΞΙΩΝΩΝ (παράγοντες και συνέπειες)

ΑΡΧΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ	ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ
Τα κέντρα δεδομένων, τα νευραλγικά κέντρα των επιχειρήσεων ΤΝ συμβάλλουν σημαντικά στα ηλεκτρονικά απόβλητα. Καθώς οι πάροχοι cloud και οι τεχνολογικοί κολοσσοί επεκτείνουν τις υποδομές τους για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των εφαρμογών που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη, οι συχνές αναβαθμίσεις των διακομιστών, των συσκευών αποθήκευσης και του εξοπλισμού δικτύωσης καθίστανται αναπόφευκτες. Μόλις οι συσκευές αυτές είναι πλέον παλιές ή ασύμβατες με τα νέα πρότυπα, μετατρέπονται σε απόβλητα, προσθέτοντας στο παγκόσμιο σύνολο ηλεκτρονικών αποβλήτων.	Συνέπεια Παράγοντας Παράγοντας Συνέπεια
Επιπλέον, ο ταχύς ρυθμός των τεχνολογικών εξελίξεων στην ΤΝ σημαίνει ότι τα κέντρα δεδομένων πρέπει να υποβάλλονται σε συχνές αναβαθμίσεις για να διατηρούν αποδοτικές και ανταγωνιστικές λειτουργίες. Κάθε κύμα αναβάθμισης οδηγεί στην απόσυρση χιλιάδων τόνων υλικού. Μεγάλο μέρος αυτού του υλικού είναι θεωρητικά ανακυκλώσιμο, καθώς περιέχει πολύτιμα υλικά όπως χρυσό, ασήμι, χαλκό και στοιχεία σπάνιων γαιών. Ωστόσο, η ίδια η διαδικασία ανακύκλωσης δεν είναι πάντα απλή ή φιλική προς το περιβάλλον. Επιπλέον, επειδή η ανακύκλωση των ηλεκτρονικών αποβλήτων είναι εντάσεως εργασίας και δαπανηρή, μεγάλο μέρος τους αποστέλλεται σε χώρες με λιγότερο αυστηρούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς, με αποτέλεσμα συχνά επιβλαβείς, ανεξέλεγκτες πρακτικές διάθεσης.	Παράγοντας Συνέπεια Παράγοντας Παράγοντας Συνέπεια

3^ο ΣΤΑΔΙΟ: ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΥΚΝΩΣΗΣ

ΑΡΧΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΥΚΝΩΣΗΣ
αναβαθμίσεις των διακομιστών, των συσκευών αποθήκευσης και του εξοπλισμού δικτύωσης	τεχνολογικός εξοπλισμός τεχνική: γενίκευση
πολύτιμα υλικά όπως χρυσό, ασήμι, χαλκό και στοιχεία σπάνιων γαιών	πολύτιμα υλικά τεχνική: απαλοιφή
επιβλαβείς, ανεξέλεγκτες πρακτικές διάθεσης	επιζήμια διαχείριση αποβλήτων τεχνική: απαλοιφή

4^ο ΣΤΑΔΙΟ: ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

Στο απόσπασμα παρουσιάζονται οι παράγοντες που επιβαρύνουν το περιβάλλον εξαιτίας της ανάπτυξης της Τεχνητής Νοημοσύνης, καθώς και οι συνέπειες. Συγκεκριμένα, η επέκταση των κέντρων δεδομένων και οι συνεχείς αναβαθμίσεις του τεχνολογικού εξοπλισμού οδηγούν σε απόσυρση μεγάλων ποσοτήτων υλικού και στην αύξηση των ηλεκτρονικών αποβλήτων. Επιπλέον, η δυσχερής ανακύκλωσή τους και η διαχείρισή τους σε χώρες με χαλαρούς περιβαλλοντικούς ελέγχους εντείνουν τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Κριτήρια προσομοίωσης

*Όλα τα μονοπάτια οδηγούν στον ίδιο στόχο.
Να εκφράσουμε στους άλλους
αυτό που είμαστε.*

Pablo Nerunda

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα έρθουμε αντιμέτωποι με κριτήρια προσομοίωσης πανελλαδικών εξετάσεων. Πριν από τη μελέτη των κειμένων αναφοράς, είναι χρήσιμο να προσεγγίσουμε το θέμα μέσα από ορισμένα στοιχεία που θα μας βοηθήσουν να οργα-

νώσουμε τη σκέψη μας και να εστιάσουμε στις βασικές του διαστάσεις. Η αφόρμηση για σκέψη, ο θεματικός άξονας του κριτηρίου, ο πλοηγός της θεματικής ενότητας και τα ερωτήματα προβληματισμού λειτουργούν ως εργαλεία διερεύνησης του θέματος, ενεργοποιώντας τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες μας.

ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

Αφορμή για σκέψη

«Στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης και των κοινωνικών δικτύων, τίθεται το ερώτημα ποιος παράγει τη γνώση, ποιος την ελέγχει και ποιος τελικά διαμορφώνει τη σκέψη μας.»

Θεματικός άξονας

Στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή, η γνώση, η πληροφορία και η πνευματική παραγωγή επαναπροσδιορίζονται υπό την επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης και των νέων τεχνολογιών. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον τίθεται υπό αμφισβήτηση ο παραδοσιακός ρόλος των διανοουμένων, ενώ αναδύονται νέες μορφές επιρροής και διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, όπως οι influencers και τα ψηφιακά δίκτυα. Δημιουργείται, λοιπόν, εύλογα το ερώτημα πώς διαμορφώνεται σήμερα η έννοια του διανοούμενου σε έναν κόσμο που η τεχνολογία επηρεάζει τον τρόπο σκέψης.

Σε αυτό το κριτήριο:

- ✓ Θα διερευνήσουμε τις επιδράσεις της Τεχνητής Νοημοσύνης στην παραγωγή γνώσης, στον πολιτισμό και στην πνευματική δημιουργία.
- ✓ Θα κατανοήσουμε τον ρόλο των διανοουμένων, των ειδικών και των influencers στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης στην ψηφιακή εποχή.
- ✓ Θα εξετάσουμε ζητήματα αξιοπιστίας, αυθεντίας, πνευματικών δικαιωμάτων και ηθικής που ανακύπτουν από τη χρήση των νέων τεχνολογιών.
- ✓ Θα προβληματιστούμε για τη σημασία της κριτικής σκέψης και της υπεύθυνης αξιοποίησης της γνώσης σε έναν κόσμο που επηρεάζεται ολοένα και περισσότερο από αλγορίθμους και ψηφιακά μέσα.

Στο επίκεντρο

1. Ψηφιακή επιρροή
2. Κρίση αυθεντίας
3. Αλγοριθμική εξουσία
4. Πνευματική δημιουργία

Πλοηγούμενοι στα κείμενα αναφοράς

Η τεχνητή νοημοσύνη και η παραγωγή γνώσης

- Αμφισβήτηση αξιοπιστίας και αλήθειας πληροφοριών
- Εξάρτηση από ψηφιακά μοντέλα
- Απειλή για την ανθρώπινη δημιουργικότητα

Πνευματική δημιουργία και πολιτισμός

- Μετατόπιση του ρόλου των διανοουμένων
- Σύγκρουση γνώσης και απήχησης
- Υποβάθμιση της ανθρώπινης συμβολής στην πνευματική δημιουργία

Κρίση αυθεντίας στην ψηφιακή εποχή

- Αμφισβήτηση γνώσης
- Πολλαπλές και ανταγωνιστικές φωνές
- Αποδυνάμωση ειδικών

Προβληματισμοί για το μέλλον

- Έλεγχος της γνώσης από λίγους (γνώστες τεχνολογίας)
- Υπεράσπιση της αλήθειας και ανάδειξη της ανθρώπινης ευθύνης

Ερωτήσεις προβληματισμού πριν την ανάγνωση

1. Μπορεί η Τεχνητή Νοημοσύνη να αντικαταστήσει τον άνθρωπο δημιουργό ή θα λειτουργεί μόνο ως εργαλείο; Γιατί;
2. Ποιες είναι οι συνέπειες για την κοινωνία όταν η πληροφορία δεν είναι πάντα αξιόπιστη; Πώς καλλιεργούμε την κριτική σκέψη;
3. Στην ψηφιακή εποχή, ποιοι επηρεάζουν περισσότερο την κοινή γνώμη: διανοούμενοι ή influencers; Γιατί;
4. Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι η τεχνολογία και η ΤΝ θα ενισχύουν αντί να υποκαθιστούν την ανθρώπινη γνώση και δημιουργία;

4^ο Κριτήριο

ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

Κείμενο 1

Θα διαμελίσει η Τεχνητή Νοημοσύνη τον κόσμο της λογοτεχνίας;

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα άρθρου δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα www.lifo.gr και ανήκει στον Κώστα Δαρδανό, εκδότη των Εκδόσεων Gutenberg και πρόεδρο της Ένωσης Ελληνικού Βιβλίου.

[...]

Η ΤΝ μπήκε σε μια νύχτα στην καθημερινότητά μας. Τη χρησιμοποιούμε όλοι – από τις απλές αναζητήσεις έως τα πανεπιστημιακά κείμενα. Όμως η σαγήνη της ταχύτητας και της ευκολίας κρύβει έναν βαθύ κίνδυνο: την κατάργηση της αξιοπιστίας και της αξιοκρατίας εν συνόλω. Οι ειδικοί προειδοποιούν ότι η ΑΙ δεν είναι σύστημα γνώσης αλλά σύστημα εικασιών. Παράγει απαντήσεις χωρίς να γνωρίζει αν είναι αληθείς. Δεν «σκέφτεται» – συνθέτει πιθανολογικά ψευδαισθήσεις. Κι εμείς τις αποδεχόμαστε ως αλήθεια. Είναι η νέα θρησκεία του σύγχρονου κόσμου, αλλά όπως έγραψε και ο Νίτσε στο Ζαρατούστρα του: «ο θεός είναι νεκρός».

Μέσα σε έναν ωκεανό από αλλοιωμένο περιεχόμενο, εκεί όπου η παραπληροφόρηση πλέκεται με την αληθοφάνεια, όλοι αρχίζουμε να ψάχνουμε το ίδιο πράγμα: έναν άνθρωπο που να εμπιστευόμαστε. Ζητείται άνθρωπος. Άνθρωπος που θα σταθεί απέναντι στην πλάνη, που θα μας θυμίσει ότι η γνώση δεν είναι προϊόν μαθηματικού μοντέλου, αλλά καρπός εμπειρίας, συνείδησης, παιδείας πρωτίστως και ήθους. Όμως αυτοί οι άνθρωποι –οι μουσικοί, οι ζωγράφοι, οι συγγραφείς, οι μεταφραστές, οι ερευνητές, οι δημοσιογράφοι, οι εκδότες, οι καλλιτέχνες– είναι σήμερα είδος υπό εξαφάνιση.

Οι μεγάλες εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης δικάζονται ήδη στα αμερικανικά δικαστήρια για μαζική κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας. Χωρίς τα κλεμμένα έργα εκατομμυρίων ανθρώπων, τα συστήματά τους δεν θα υπήρχαν. Τα μοντέλα αυτά «εκπαιδεύτηκαν» με βιβλία, άρθρα, πίνακες, μουσικές, φωτογραφίες – χωρίς άδεια, χωρίς αμοιβή, χωρίς συναίνεση. Ο ψηφιακός κλέφτης εκτόπισε τον φυσικό νοικοκύρη. Και τώρα οι κλέφτες παρουσιάζονται ως σωτήρες, ως προφήτες του μέλλοντος. Αλλά δεν υπάρχει πρόοδος όταν το θεμέλιό της είναι η λεηλασία της ανθρωπίνης δημιουργίας.

Η τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι «ουδέτερη». Δεν είναι απλώς εργαλείο. Είναι μηχανισμός εξουσίας. Όποιος ελέγχει το περιεχόμενο, ελέγχει τη μνήμη, την εκπαί-

δευση, τον πολιτισμό – και στο τέλος, την ίδια τη συνείδηση του ανθρώπου.

Αυτός είναι ο αληθινός ψηφιακός αποικισμός: η μετατροπή ολόκληρων λαών σε παραγωγούς «δεδομένων», ενώ η πνευματική υπεραξία συσσωρεύεται στα χέρια λίγων εταιρειών.

Το ποτάμι της ΤΝ, εκτός απροόπτου, δεν θα γυρίσει πίσω. Αλλά δεν είναι αυτό το ζήτημα. Το ερώτημα είναι ποιος θα κρατήσει το τιμόνι. Θα το αφήσουμε σε λίγους ανώνυμους αλγορίθμους ή θα το κρατήσει ο άνθρωπος που σκέφτεται, δημιουργεί, αμφιβάλλει, κρίνει και επιβεβαιώνει; Θα αφήσουμε να χαθεί η έννοια της ευθύνης, της γνησιότητας, της αλήθειας — ή θα υπερασπιστούμε τον άνθρωπο που παράγει πολιτισμό; Τον μουσικό, τον ζωγράφο, τον συγγραφέα, τον μεταφραστή, τον επιμελητή, τον δημοσιογράφο, τον εκδότη. Γιατί αν χαθεί ο άνθρωπος της αλήθειας, τότε το ψέμα θα γίνει καθεστώς. Και τότε η Τεχνητή Νοημοσύνη δεν θα έχει απλώς «διαμελίσει» τη λογοτεχνία. Θα έχει «διαμελίσει» τον ίδιο τον άνθρωπο.

Κείμενο 2

Από τους διανοούμενους στους influencers

Το κείμενο που ακολουθεί ανήκει στην Χριστίνα Κουλούρη ιστορικό, πρύτανη του Παντείου Πανεπιστημίου και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 15-05-2025.

Τι σκεφτόμαστε αλήθεια όταν ακούμε σήμερα τη λέξη «διανοούμενος»; Θα μπορούσαμε να δώσουμε ένα παράδειγμα διανοούμενου και τι χαρακτηριστικά θα είχε; Ποιος είναι ο ρόλος των διανοούμενων στην «ψηφιακή εποχή» και πώς τα νέα μέσα επικοινωνίας και οι νέες τεχνολογίες έχουν επηρεάσει τη σχέση των ανθρώπων της επιστήμης και της τέχνης με το ευρύ κοινό; Υπάρχει κάποια κρίση αυθεντίας της πνευματικής ελίτ που επιτρέπει την οξεία επίθεση εναντίον πανεπιστημιακών και πανεπιστημίων; Στην εποχή των think tanks και της διαδικτυακής αλληλεπίδρασης, θα πρέπει να προσεγγίσουμε με άλλους όρους τον σύγχρονο διανοούμενο και να τον συγκρίνουμε –όσο προκλητικό κι αν μοιάζει– με τον influencer. [...]

Αντιπροσωπεύοντας την ανεξαρτησία της σκέψης, οι διανοούμενοι μπορούν να κινητοποιήσουν τη μαζική διαμαρτυρία και αντίσταση απέναντι στην καταπιεστική εξουσία. Υπό την έννοια αυτή, στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον, ένας/μια influencer, με μεγάλη απήχηση στους «ακολουθούς» του/της, θα μπορούσε να λειτουργήσει εξίσου απειλητικά για ένα καθεστώς, εφόσον τοποθετούνταν κριτικά απέναντί του.

Αυτό πράγματι έχει συμβεί με ακτιβίστριες που έχουν χρησιμοποιήσει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως η Λουτζέιν αλ Χαδλούλ (Σαουδική Αραβία) και η Νασρίν Σοτουντέ (Ιράν), αλλά ο κυρίαρχος τύπος influencer συνήθως ενισχύ-

ει τις δημοφιλείς τάσεις και ευθυγραμμίζεται με το κυρίαρχο αφήγημα. Σε αντίθεση με τον διανοούμενο που, κατά κανόνα, θεωρείται ότι διακρίνεται για τη γνώση και την κριτική του σκέψη, ασχολούμενος συχνά με αντιδημοφιλή θέματα, ο influencer ενδιαφέρεται για αλγοριθμική ορατότητα και δημοφιλία, ασχολούμενος με το λαϊφστάιλ και θέματα μαζικής απήχησης. Ωστόσο, τόσο ο διανοούμενος όσο και ο influencer μπορούν να διαμορφώσουν την κοινή γνώμη, φτιάχνοντας τα δικά τους ακροατήρια και επηρεάζοντας τον τρόπο που οι άνθρωποι σκέφτονται, αισθάνονται ή δρουν. Όλο και περισσότερο οι σύγχρονοι διανοούμενοι διαγκωνίζονται με τους ποικίλους εποίκους του Διαδικτύου για ψηφιακό έδαφος με blogs, podcasts, Facebook και άλλα μέσα δημόσιας παρέμβασης. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν εξακολουθούν να αξιοποιούν πιο παραδοσιακά μέσα διάχυσης των απόψεών τους, όπως βιβλία, αρθρογραφία, συμμετοχή σε δημόσιες συζητήσεις.

Εν τούτοις, το Διαδίκτυο άνοιξε διάπλata τις πόρτες για την αμφισβήτηση της αυθεντίας των «ειδικών», των «διανοουμένων» και των επιστημόνων, όπως είχαμε την ευκαιρία να διαπιστώσουμε και στη διάρκεια της πανδημικής κρίσης. Σωστότερα, το Διαδίκτυο, προσφέροντας βήμα σε ένα ευρύτατο σύνολο από «φωνές», έδωσε τα καθ' όλα δημοκρατικά εργαλεία για να δημιουργηθεί η «κοινή αυθεντία» ή «αυθεντία από κοινού» («shared authority» σύμφωνα με τον Μάικλ Φρις). Η αμφισβήτηση της αυθεντίας αποδυνάμωσε τους διανοούμενους και έκανε ευάλωτη την εξειδικευμένη γνώση και την υψηλή παιδεία σε πολιτικές επιθέσεις. Στον ψηφιακό κόσμο οι influencers υποκατέστησαν σε μεγάλο βαθμό τους διανοούμενους ως διαμορφωτές γνώμης, αλλά υπάρχουν ευδιάκριτα όρια ως προς τον βαθμό και τα πεδία επιρροής.

Κείμενο 3

«Ο ποιητής κύριοι περισσεύει!»

Το παρακάτω ποίημα είναι του ποιητή Νίκου Καρούζου και ανήκει στη συλλογή Τα ποιήματα Α, 1961-1978, εκδόσεις Ίκαρος.

Ο ποιητής κύριοι περισσεύει!
 Μου το 'παν οι τσιγγάνες ένα βράδυ.
 Μου το 'χε πει κι η μάνα μου παλιότερα:
 «Πρόσεξε, πρόσεξε σ' αυτό τον κόσμο που σ' έφερα.
 Στο λέω για το καλό σου, παιδάκι μου,
 CINTURATO υπάρχει μόνο PIRELLI».*
 Μα εγώ δεν την άκουσα.

* Διαφημιστικό σλόγκαν της εποχής για την μοναδικότητα της εταιρείας ελαστικών PIRELLI.

Παρατηρήσεις:

A Να συνοψίσετε σε 60-70 λέξεις τον ρόλο των διανοομένων στην ψηφιακή εποχή, όπως περιγράφεται στο **Κείμενο 2**, και τη σχέση τους με τους influencers.

Μονάδες 20

B1 Ποιοι από τους παρακάτω στόχους εκφράζουν τις προθέσεις των συντακτών των **Κειμένων 1** και **2**; Σημείωσε «Ναι» ή «Όχι».

Μονάδες 15

Κείμενο 1

1. Να δείξει ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη απειλεί την ανθρώπινη δημιουργία.
2. Να πείσει ότι η ΤΝ είναι πάντα αξιόπιστη και αντικειμενική.
3. Να τονίσει τη σημασία του ανθρώπου δημιουργού και της εμπειρίας του.
4. Να παρουσιάσει τις μεγάλες εταιρείες ΤΝ ως «σωτήρες» χωρίς κριτική.
5. Να προειδοποιήσει για τον ψηφιακό αποικισμό και τη συγκέντρωση εξουσίας σε λίγες εταιρείες.

Κείμενο 2

1. Να δείξει πώς οι διανοούμενοι επηρεάζουν ακόμη την κοινή γνώμη στην ψηφιακή εποχή.
2. Να υποστηρίξει ότι οι influencers έχουν πάντα θετική επιρροή στην κοινωνία.
3. Να συγκρίνει τους διανοούμενους με τους influencers ως προς την επιρροή τους.
4. Να τονίσει ότι το Διαδίκτυο έχει ανοίξει νέους δρόμους για την αμφισβήτηση της αυθεντίας.
5. Να πείσει ότι οι διανοούμενοι δεν έχουν πλέον κανένα ρόλο στην κοινωνία.

B2 Να επιλέξετε από τις παρακάτω προτάσεις αυτήν/αυτές που θεωρείτε ότι ανταποκρίνεται/ανταποκρίνονται στη λειτουργία του τίτλου του **Κειμένου 1** «Θα διαμελίσει η Τεχνητή Νοημοσύνη τον κόσμο της λογοτεχνίας;» (**μονάδες 4**) και να συμπληρώσετε την αιτία των αλλαγών (**μονάδες 6**).

- α. Ο τίτλος προαναγγέλλει ότι το κείμενο θα παρουσιάσει τον πιθανό αντίκτυπο της ΤΝ στον χώρο της λογοτεχνίας.
- β. Ο τίτλος υποδηλώνει ότι η ΤΝ έχει ήδη αντικαταστήσει πλήρως τους ανθρώπους δημιουργούς.
- γ. Ο τίτλος αναφέρεται στις αλλαγές που φέρνει η ΤΝ στην παραγωγή, αξιοπιστία και διαχείριση του πολιτιστικού περιεχομένου.
- δ. Ο τίτλος επικεντρώνεται αποκλειστικά στη χρήση της ΤΝ στην εκπαίδευση και στα πανεπιστημιακά κείμενα.

Μονάδες 10

B3 Η συντάκτρια του **Κειμένου 2** παρουσιάζει το θέμα της σχέσης των διανοούμενων και των influencers στην ψηφιακή εποχή. Ο τρόπος που το προσεγγίζει πιστεύετε ότι είναι συναισθηματικός ή λογικός (**μονάδες 6**); Να απαντήσετε παραθέτοντας τέσσερα στοιχεία (**μονάδες 4**) που να τεκμηριώνουν την απάντησή σας: Δύο στοιχεία για τον τρόπο που υποστηρίζει τις θέσεις της για το θέμα και δύο στοιχεία για τη γλώσσα που χρησιμοποιεί. **Μονάδες 10**

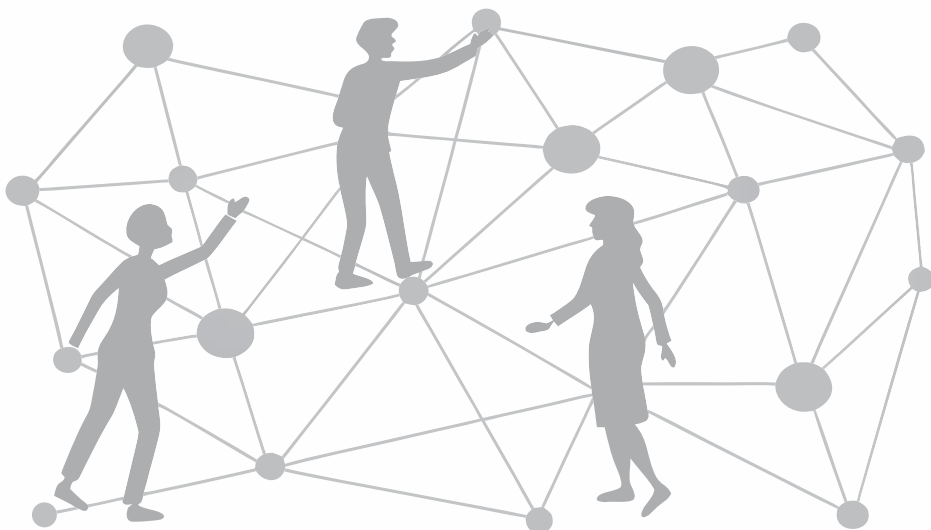
Γ Ποια στάση εκφράζει η ποιητική φωνή στο **Κείμενο 3** απέναντι στις κοινωνικές συμβουλές που δέχεται και πώς την ερμηνεύει; Πώς θα αντιδρούσες εσύ σε μία παρόμοια προειδοποίηση ή πίεση από το περιβάλλον σου; Να στηρίζεις την απάντησή σου σε τρεις (3) κειμενικούς δείκτες. (150-200 λέξεις) **Μονάδες 15**

Δ Να γράψετε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου σας (350-400 λέξεων) στο οποίο θα σχολιάσετε:

- α)** Τους κινδύνους που φέρνουν η ΤΝ και τα ψηφιακά μέσα στη δημιουργία και τη γνώση.
- β)** Πώς μπορούν οι νέοι να χρησιμοποιήσουν σωστά τα ψηφιακά μέσα, διατηρώντας αξίες όπως η υπευθυνότητα, η αυθεντικότητα και η κριτική σκέψη;

Στην απάντησή σας να αξιοποιήσετε ιδέες από τα **Κείμενα αναφοράς 1** και **2**.

Μονάδες 30

PARASOCIAL

– Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ (2026)

Αφορμή για σκέψη

«Όταν οι σχέσεις μεταφέρονται από τον πραγματικό κόσμο στον ψηφιακό, αναδύονται νέες μορφές σύνδεσης που επηρεάζουν την αντίληψή μας για την οικειότητα και την κοινωνικότητα.»

Θεματικός άξονας

Οι παρακοινωνικές σχέσεις αποτελούν ένα σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο που αναπτύσσεται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα κοινωνικά δίκτυα και τις ψηφιακές πλατφόρμες. Πρόκειται για μονομερείς συναισθηματικούς δεσμούς που δημιουργούν οι άνθρωποι με δημόσια πρόσωπα, χαρακτήρες ή ακόμη και ψηφιακές οντότητες, χωρίς να υπάρχει πραγματική αλληλεπίδραση. Ο προβληματισμός που εγείρεται είναι κατά πόσο οι παρακοινωνικές σχέσεις μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά ή να επηρεάσουν αρνητικά την κοινωνική και ψυχική ζωή των ανθρώπων.

Σε αυτό το κριτήριο:

- ✓ Θα διερευνήσουμε τους παράγοντες που συντελούν στην ανάπτυξη παρακοινωνικών σχέσεων.
- ✓ Θα κατανοήσουμε τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της τεχνολογίας στη διαμόρφωση νέων μορφών επικοινωνίας και συναισθηματικών δεσμών.
- ✓ Θα εξετάσουμε τα πιθανά οφέλη αλλά και τους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν από την υπερβολική εμπλοκή σε παρακοινωνικές σχέσεις.
- ✓ Θα προβληματιστούμε σχετικά με τη σημασία της ισορροπίας ανάμεσα στην ψηφιακή και την πραγματική κοινωνική ζωή.

Στο επίκεντρο

1. Ψευδαίσθηση οικειότητας
2. Ψηφιακή αλληλεπίδραση
3. Συναισθηματική εξάρτηση
4. Ψηφιακή ταυτότητα

Πλοηγούμενοι στα κείμενα αναφοράς

Η έννοια

των παρακοινωνικών σχέσεων

- Μονομερής σύνδεση με διάσημα πρόσωπα ή AI
- Αίσθηση οικειότητας χωρίς πραγματική επαφή
- Επέκταση του φαινομένου μέσω social media και chatbots
- Μετασχηματισμός της έννοιας της διασημότητας

Επιπτώσεις στην καθημερινότητα

- Απομάκρυνση από πραγματικές σχέσεις
- Συναισθηματική εξάρτηση από ψηφιακές μορφές
- Δυσφορία σε περίπτωση «απώλειας» του προσώπου
- Αλλοίωση της κοινωνικής εμπειρίας

Αντιμετώπιση φαινομένου

- Περιορισμός χρήσης social media
- Ενίσχυση πραγματικών κοινωνικών σχέσεων
- Ισορροπία ψηφιακής και πραγματικής ζωής

Προβληματισμοί για το μέλλον

- Όρια μεταξύ πραγματικής και ψηφιακής σχέσης
- Επίδραση της τεχνολογίας στη συναισθηματική ζωή
- Νέα μορφή κοινωνικότητας στην ψηφιακή εποχή
- Ανάγκη κριτικής στάσης απέναντι στην online οικειότητα

Ερωτήσεις προβληματισμού πριν την ανάγνωση

1. Τι σημαίνει για εσάς ο όρος «parasocial»; Έχετε βιώσει ποτέ μια τέτοια σχέση με κάποιον διάσημο ή influencer;
2. Πώς νομίζετε ότι οι παρακοινωνικές σχέσεις επηρεάζουν τις πραγματικές επαφές μας με τους φίλους και την οικογένεια;
3. Μπορεί η τεχνολογία και τα social media να μας κάνουν να ταυτιστούμε υπερβολικά με διάσημα πρόσωπα ή AI; Ποιες είναι οι θετικές και ποιες οι αρνητικές συνέπειες;
4. Τι θα προτεινάτε για να διατηρούμε ισορροπία ανάμεσα στις παρακοινωνικές σχέσεις και στην πραγματική ζωή;

6^ο Κριτήριο**PARASOCIAL – Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ (2026)****Κείμενο 1****Το λεξικό Cambridge ανακοίνωσε τη λέξη της χρονιάς για το 2025 – Τι σημαίνει το «parasocial»**

Το παρακάτω κείμενο ανήκει στον Γιάννη Κουτρομπή και δημοσιεύτηκε στις 18-11-2025 στην ιστοσελίδα www.cnn.gr

Το λεξικό Cambridge ανακοίνωσε πως η λέξη της χρονιάς για το 2025 είναι ο όρος «parasocial». Σύμφωνα με το λεξικό, ο όρος περιγράφει τη σύνδεση που νιώθει κάποιος με ένα διάσημο πρόσωπο το οποίο δεν γνωρίζει προσωπικά. Πρόκειται για μια μονομερή σχέση, της οποίας η άνοδος, όπως σημειώνουν οι ψυχολόγοι, έχει επαναπροσδιορίσει τις έννοιες του θαυμασμού και της διασημότητας.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το CNNi, ο όρος «parasocial» εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1956 από τους κοινωνιολόγους Ντόναλντ Χόρτον και Ρίτσαρντ Γουόλ, για να εξηγήσει την ψευδαίσθηση οικειότητας που ένιωθαν οι τηλεθεατές με τηλεοπτικές προσωπικότητες. Στη σημερινή εποχή, αυτή η ψευδαίσθηση έχει λάβει καινούργιες μορφές, καθώς τα social media αλλά και τα chatbots δημιουργούν νέες δυναμικές στις ανθρώπινες σχέσεις.

Μεγάλη άνοδο γνώρισε ο όρος φέτος και λόγω της σχέσης που κάποιοι χρήστες πιστεύουν ότι έχουν αναπτύξει με ΑΙ εργαλεία όπως το ChatGPT. Οι λεξικογράφοι της Cambridge υπογραμμίζουν πως η λέξη συνοψίζει το πνεύμα της εποχής, καθώς «μια ακαδημαϊκή έννοια μετατράπηκε σε mainstream φαινόμενο».

Κοινωνικοί επιστήμονες επισημαίνουν ότι οι παρακοινωνικές σχέσεις έχουν μεταμορφώσει την έννοια της διασημότητας, της οπαδικής κουλτούρας αλλά και του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν με μη ανθρώπινες οντότητες.

Πέρα από τον όρο «parasocial», το γνωστό λεξικό ανέδειξε και άλλες λέξεις που σημάδεψαν το 2025. Μεταξύ αυτών, η λέξη «slop», για περιεχόμενο πολύ χαμηλής ποιότητας στο διαδίκτυο, συχνά παραγόμενο από τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και το «memeify», που περιγράφει τη διαδικασία μετατροπής ενός γεγονότος ή πρόσωπου σε meme.

Το λεξικό πρόσθεσε φέτος 6.000 νέες λέξεις, ανάμεσά τους και όρους της νεανικής slang, όπως «delulu», «skibidi» και «tradwife», αποδεικνύοντας για ακόμη μια φορά ότι η γλώσσα εξελίσσεται διαρκώς – όπως και ο τρόπος που σχετιζόμαστε με τον κόσμο γύρω μας.

Κείμενο 2

Πίσω από την οθόνη: πώς οι παρακοινωνικές σχέσεις μορφοποιούν τη ζωή μας

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο και ανήκει στον Σταύρο Σοφοκλέους. Δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα www.traumahelp.gr στις 18-08-2025.

Καθώς προοδεύουμε, η τεχνολογία γίνεται όλο και περισσότερο μέρος της ζωής μας. Τίποτα δεν είναι πιο εμφανές από το γεγονός ότι στη σύγχρονη εποχή δεν μπορεί να υπάρξει κανείς στην κοινωνία μας χωρίς τηλέφωνο. Όσο αυξάνεται η έκθεσή μας στην τεχνολογία τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες να αναπτύξουμε παρακοινωνικές σχέσεις. [...]

Οι παρακοινωνικές σχέσεις ενώ δεν είναι απαραίτητα επιβλαβείς αλλά στην πραγματικότητα είναι φυσιολογικές και αρκετά συνηθισμένες, έχουν την δυνατότητα να γίνουν εμμονικές και με τη σειρά τους ανθυγιεινές, καθώς μπορούν να συνδεθούν και να ενδιαφερθούν υπερβολικά με τη ζωή του ατόμου για το οποίο ανέπτυξαν αυτά τα συναισθήματα. Αν επιδεινωθεί αρκετά η κατάσταση τα άτομα μπορεί να φτάσουν στο σημείο να σταματήσουν να δίνουν προσοχή στις σχέσεις τους στην πραγματική ζωή και να βιώσουν δυσφορία αν το άτομο για το οποίο έχουν αναπτύξει αυτά τα συναισθήματα ενεργήσει με απροσδόκητο τρόπο ή σταματήσει να είναι ενεργό στο διαδίκτυο, ή πεθάνει (κάτι όπου ονομάζεται παρακοινωνικός χωρισμός).

Είναι σημαντικό να δούμε τι συμβάλλει στην ανάπτυξη παρακοινωνικών σχέσεων. Ορισμένες από τις αιτίες περιλαμβάνουν την ικανοποίηση των κοινωνικών-συναισθηματικών αναγκών, καθώς οι άνθρωποι αναζητούν την αλληλεπίδραση. Ένας άλλος λόγος θα μπορούσε να είναι η απόδραση, καθώς η ενασχόληση με μια παρακοινωνική σχέση μπορεί να είναι πιο ενδιαφέρουσα για κάποιους από το να πρέπει να αντιμετωπίσουν μια πραγματικότητα που βρίσκουν βαρετή και αδιάφορη. Όσο περισσότερο κάποιος εκτίθεται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης/κοινωνικής δικτύωσης, είτε για ταινίες ή τηλεοπτικές εκπομπές, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να αναπτύξουν παρακοινωνική σχέση με έναν χαρακτήρα ή ένα πραγματικό πρόσωπο με το οποίο ταυτίζονται, καθώς θα μπορούσαν να μοιράζονται παρόμοιες εμπειρίες, πεποιθήσεις ή αξίες. Κάποιοι μπορεί να αναπτύξουν παρακοινωνικές σχέσεις, επειδή μπορεί να πιστεύουν ότι αν γνώριζαν το συγκεκριμένο άτομο στην πραγματική ζωή, πιθανότατα θα ήταν φίλοι. Και ενώ κάποιος μπορεί να πιστεύουν ότι η μοναξιά ή/και η απομόνωση μπορεί να παίζει ρόλο στην ανάπτυξη παρακοινωνικών σχέσεων έρευνες αποδεικνύουν το αντίθετο, καθώς τόσο τα κοινωνικά όσο και τα μη κοινωνικά άτομα είναι επιρρεπή στην ανάπτυξη τέτοιου είδους σχέσεων.

Με όλα αυτά κατά νου, ποια βήματα μπορούν να γίνουν αν οι παρακοινωνικές σχέσεις αρχίζουν να επηρεάζουν αρνητικά την ζωή κάποιου; Το πρώτο βήμα είναι να ο περιορισμός χρόνου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η αναγνώριση του γεγονότος ότι αυτό που βλέπουμε στο διαδίκτυο για κάποιον δεν είναι παρά ένα επιλεγμένο μέρος της προσωπικότητάς του και όχι το ποιος είναι στην πραγματική ζωή. Τέλος είναι σημαντική η προσπάθεια για διατήρηση επαφών και η γνωριμία ατόμων στην πραγματική ζωή.

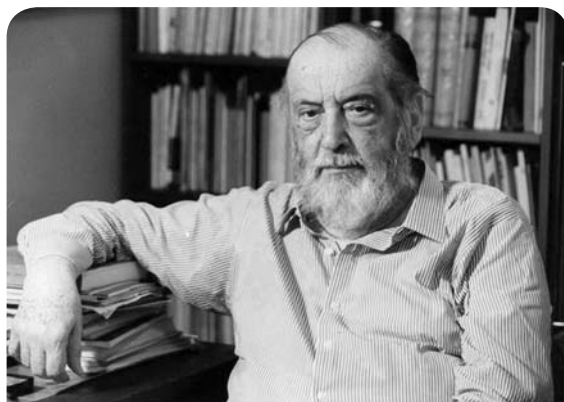
Κείμενο 3

Ο Έλεγκτής

Το ποίημα ανήκει στον Μίλτο Σαχτούρη, από την συλλογή Τὰ φάσματα ή ή χαρά στον άλλο δρόμο, Αθήνα, 1958

Ένας μπαξές γεμάτος αίμα
εἶν' ὁ οὐρανός

καί λίγο χιόνι
ἔσφιξα τὰ σκοινιά μου
πρέπει καί πάλι νά ἐλέγξω
τ' ἀστέρια
ἐγώ
κληρονόμος πουλιῶν
πρέπει
ἔστω καί μέ σπασμένα φτερά
νά πετάω.

Μίλτος Σαχτούρης

Παρατηρήσεις:

A Να συνοψίσετε σε 60-70 λέξεις τους παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη παρακοινωνικών σχέσεων και τα βήματα που προτείνονται για να μην επηρεάζουν αρνητικά τη ζωή ενός ατόμου, σύμφωνα με το **Κείμενο 2**. **Μονάδες 20**

B1 Ποια από τα παρακάτω αναγνωρίζετε ως στόχους του συντάκτη στο **Κείμενο 1** και στο **Κείμενο 2**; Να σημειώσετε για κάθε πρόταση τον αριθμό και δίπλα «Ναι» ή «Όχι». **Μονάδες 10**

Κείμενο 1

Στόχος του συντάκτη στο Κείμενο 1 είναι:

1. Να ενημερώσει για τη λέξη που επέλεξε το Cambridge ως λέξη της χρονιάς.
2. Να εξηγήσει την έννοια και την προέλευση του όρου «parasocial».
3. Να παρουσιάσει πώς τα social media και η τεχνητή νοημοσύνη ενισχύουν τις παρακοινωνικές σχέσεις.
4. Να αναλύσει τις ψυχολογικές συνέπειες των παρακοινωνικών σχέσεων στις προσωπικές σχέσεις των ανθρώπων.
5. Να υποστηρίξει ότι η χρήση της λέξης «parasocial» πρέπει να αποφεύγεται.

Κείμενο 2

Στόχος του συντάκτη στο Κείμενο 2 είναι:

1. Να εξηγήσει τι είναι οι παρακοινωνικές σχέσεις και πώς δημιουργούνται.
2. Να παρουσιάσει σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να γίνουν ανθυγιεινές ή εμμονικές.
3. Να δείξει ότι μόνο μοναχικοί άνθρωποι αναπτύσσουν παρακοινωνικές σχέσεις.
4. Να παρουσιάσει παραδείγματα διάσημων προσώπων που δημιούργησαν τέτοιες σχέσεις με το κοινό τους.
5. Να προτείνει τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές συνέπειές τους.

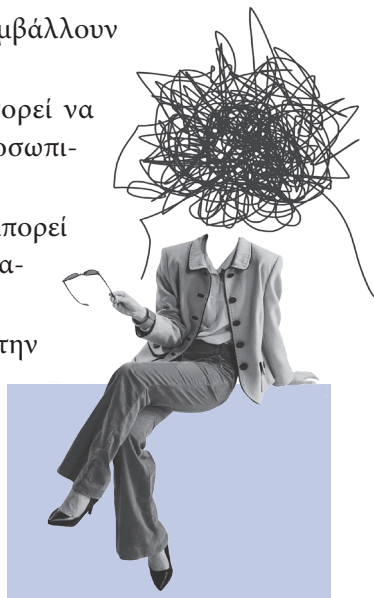
B2α Ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα έχει η επιλογή του πρώτου πληθυντικού ρηματικού προσώπου στον πρόλογο του **Κειμένου 2**; «Καθώς προοδεύουμε, η τεχνολογία γίνεται όλο και περισσότερο μέρος της ζωής μας. Τίποτα δεν είναι πιο εμφανές από το γεγονός ότι στη σύγχρονη εποχή δεν μπορεί να υπάρξει κανείς στην κοινωνία μας χωρίς τηλέφωνο. Όσο αυξάνεται η έκθεσή μας στην τεχνολογία τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες να αναπτύξουμε παρακοινωνικές σχέσεις.».

Μονάδες 4

B2β Ποια είναι η πρόθεση του συντάκτη στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου 2**; Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετεί την πρόθεση αυτή; Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη τον τύπο του κειμένου. **Μονάδες 6**

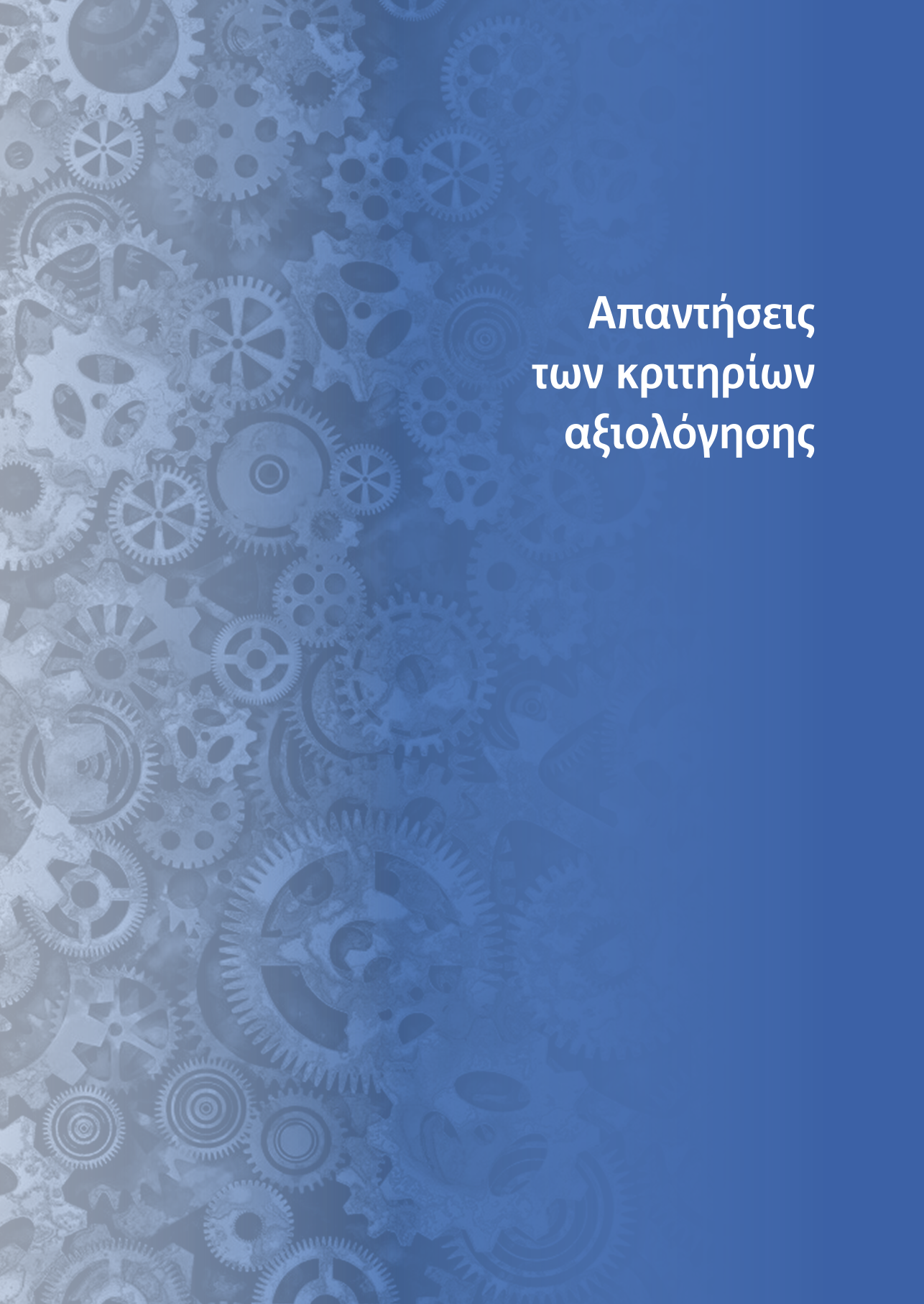
B3 Παρακάτω σας δίνονται απλοποιημένες προτάσεις με βάση στοιχεία του περιεχομένου του **Κειμένου 2**. Να επιλέξετε τέσσερις από αυτές και να τις τοποθετήσετε ιεραρχικά για να παρουσιαστεί η συλλογιστική πορεία του συντάκτη για τη διατύπωση των επιφυλάξεών του ως προς τις παρακοινωνικές σχέσεις. **Μονάδες 15**

1. Οι παρακοινωνικές σχέσεις είναι συχνές στη σύγχρονη εποχή, καθώς η τεχνολογία αποτελεί πλέον βασικό στοιχείο της ζωής μας.
2. Οι παρακοινωνικές σχέσεις είναι πάντα θετικές και συμβάλλουν στη συναισθηματική σταθερότητα των ανθρώπων.
3. Αν γίνουν εμμονικές οι παρακοινωνικές σχέσεις, μπορεί να οδηγήσουν σε παραμέληση των πραγματικών διαπροσωπικών σχέσεων.
4. Η υπερβολική ενασχόληση με ένα δημόσιο πρόσωπο μπορεί να οδηγήσει σε δυσφορία, ειδικά αν αυτό πάψει να εμφανίζεται ή λειτουργήσει απροσδόκητα.
5. Η μοναξιά είναι ο μοναδικός παράγοντας που οδηγεί στην ανάπτυξη παρακοινωνικών σχέσεων.
6. Η συνεχής έκθεση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν αυξάνει απαραίτητα τις παρακοινωνικές σχέσεις.
7. Για να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές συνέπειες, ο συντάκτης προτείνει τη μείωση του χρόνου στα social media και την ενίσχυση των πραγματικών κοινωνικών επαφών.

Γ Πώς εκφράζεται η ευθύνη του ποιητή στο **Κείμενο 3** και με ποια στοιχεία ο «Ελεγκτής» ταυτίζεται με τον ίδιο τον δημιουργό; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορά σε τρεις (3) κειμενικούς δείκτες. Η απάντησή σας να είναι 150-200 λέξεις. **Μονάδες 15**

Δ Να συντάξετε μια επιστολή που θα αποσταλεί στο αρμόδιο Υπουργείο (350-400 λέξεων), στην οποία θα σχολιάζετε τις παρακοινωνικές σχέσεις («parasocial») και τον ρόλο που παίζουν στη ζωή των ανθρώπων σήμερα, όπως παρουσιάζεται στα **Κείμενα 1** και **2**. Στην επιστολή σας να εξηγήσετε τι είναι οι παρακοινωνικές σχέσεις και ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στην ανάπτυξή τους, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από τα κείμενα αναφοράς. Έπειτα, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορούν να διαχειρίζονται σωστά τις παρακοινωνικές σχέσεις, ώστε να προστατεύουν την ψυχική τους υγεία και τις αληθινές τους σχέσεις. **Μονάδες 30**

Απαντήσεις των κριτηρίων αξιολόγησης

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ: SOCIAL MEDIA ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

A Η αρθρογράφος υποστηρίζει ότι η ανάγνωση βιβλίων λειτουργεί ως αντίβαρο στην κυριαρχία των κοινωνικών μέσων. Συμβάλλει στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της αυτογνωσίας και της κριτικής σκέψης, καθώς φέρνει τον αναγνώστη σε επαφή με σύνθετους χαρακτήρες και πολύπλοκους προβληματισμούς. Απαιτεί συγκέντρωση και ενεργοποιεί τη φαντασία. Τέλος, υπενθυμίζει ότι ενισχύει τη δημιουργικότητα και την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, στοιχεία που αναζητούνται στη σύγχρονη κοινωνία και τα οποία δεν μπορούν να αναπτυχθούν με την ανάγνωση σύντομων διαδικτυακών κειμένων.

B1 1.→ Σ, 2.→ Λ, 3.→ Σ, 4.→ Λ, 5.→ Σ, 6.→ Λ, 7.→ Σ, 8.→ Σ, 9.→ Σ, 10.→ Λ.

B2α Το ύφος της παραγράφου είναι **περιγραφικό**, καθώς η συντάκτρια επιδιώκει να εκφράσει την ανησυχία της για τη διαρκή υποχώρηση της ανάγνωσης απέναντι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στην προσπάθειά της καταφεύγει σε λεπτομερείς περιγραφές, αποσκοπώντας να βοηθήσει τον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα το εξεταζόμενο θέμα.

Για την επίτευξη του στόχου της προβαίνει στις ακόλουθες γλωσσικές επιλογές:

- Η **μεταφορική έκφραση** «μέσα στον καθημερινό ίλιγγο της αστραπιαίας επικοινωνίας» αποδίδει παραστατικά την ταχύτητα και την ένταση της σύγχρονης ψηφιακής ζωής.
- Οι **αξιολογικοί χαρακτηρισμοί** «ξεπερασμένο», «φλύαρο» και «χρονοβόρο» παρουσιάζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται σήμερα το βιβλίο από πολλούς ανθρώπους.
- Η **χρήση ρηματικών τύπων σε ενεστώτα** (φαντάζει, φαίνεται κ.λπ.) συμβάλλει στην περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης στον χώρο του βιβλίου.

B2β Ο συντάκτης ξεκινά το άρθρο με το ρητορικό ερώτημα «Μήπως αυτή είναι η τελευταία γενιά βιβλιόφιλων;», όχι για να λάβει απάντηση, αλλά για να προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και να τον προβληματίσει σχετικά με το μέλλον της ανάγνωσης. Παράλληλα, το

ερώτημα εισάγει το βασικό θέμα του άρθρου, δηλαδή αν η Gen Z απομακρύνεται πράγματι από τα βιβλία ή αν αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει τις ιστορίες. Στη συνέχεια, ο συντάκτης αμφισβητεί τις διαδεδομένες αντιλήψεις, υπενθυμίζοντας ότι παρόμοιοι φόβοι είχαν εκφραστεί και σε προηγούμενες δεκαετίες παρουσιάζοντας στοιχεία σύμφωνα με τα οποία οι νέοι εξακολουθούν να διαβάζουν, αξιολογώντας όμως νέες μορφές αφήγησης. Έτσι, η αρχική ερώτηση λειτουργεί ως αφορμή για την ανάπτυξη του προβληματισμού και προοδεύει τον αναγνώστη για την ανατρεπτική θέση που θα υποστηριχθεί στη συνέχεια.

B3 Ο τίτλος «**Τα βιβλία ως ανάχωμα στο ψηφιακό ναρκοπέδιο**» είναι σύντομος, μεταφορικός με επικοινωνιακή δύναμη και παραστατικότητα, γεγονός που κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη πριν από την ανάγνωση του κειμένου.

Από τη μία η παρουσία της μεταφοράς «**ανάχωμα**» παρουσιάζει τα βιβλία ως μέσο προστασίας απέναντι στις αρνητικές συνέπειες της ψηφιακής εποχής, ενώ από την άλλη η χρήση της μεταφοράς «**ψηφιακό ναρκοπέδιο**» αποδίδει τον ψηφιακό κόσμο ως έναν χώρο που εγκυμονεί κινδύνους για τη σκέψη και τη συμπεριφορά του ανθρώπου.

Το περιεχόμενο του τίτλου προοδεύει εύστοχα για τη βασική θέση της συντάκτριας, η οποία αναπτύσσεται στη συνέχεια του κειμένου. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων καλλιεργεί την ενσυναίσθηση, την κριτική σκέψη, τη συγκέντρωση και τη δημιουργικότητα, ενώ, αντίθετα, η υποκατάσταση του διαβάσματος από τα κοινωνικά μέσα οδηγεί, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, σε «μια έρημο νοηματικών κόκκων» και στη «διάσπαση προσοχής».

Έτσι, ο τίτλος συνοψίζει με εύστοχο και ελκυστικό τρόπο το βασικό μήνυμα του άρθρου και προδιαθέτει τον αναγνώστη για τον προβληματισμό που θα ακολουθήσει.

Γ Το βασικό θέμα του ποιήματος «Βαρελοθήκη» του Αθανάσιου Χριστόπουλου είναι

η αντίθεση που παρουσιάζεται ανάμεσα στον κόσμο της πνευματικής καλλιέργειας και στον κόσμο της απόλαυσης και της ευθυμίας. Το ποιητικό υποκείμενο προβάλλει την επιθυμία του να απομακρυνθεί από τα βιβλία και να αφεθεί στις χαρές της ζωής. Η επιθυμία του αυτή αιθεριοποιείται μέσω των **προστακτικών** «ρίξε», «πνίξε», «καύσε» μέσω της οποίας εκφράζει έντονα την απόρριψη της γνώσης και των γραμμάτων. Επιπλέον, οι **μυθολογικές αναφορές** στον «Απόλλωνα» και στις «Μούσες», σύμβολα της τέχνης και της πνευματικής δημιουργίας, έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τον «Βάκχο» και τις «Μαινάδες», που συμβολίζουν το κρασί, τη διασκέδαση και την ελευθερία από περιορισμούς. Τέλος, η **μεταφορά** «να γενεί βαρελοθήκη ή χρυσή βιβλιοθήκη» αναδεικνύει χαρακτηριστικά την επιθυμία αντικατάστασης της γνώσης από την οιοποσία και την ευθυμία που απορρέει από αυτήν.

Προσωπικά, διαφωνώ με τη στάση του ποιητικού υποκειμένου και την απόλυτη απόρριψη των βιβλίων. Θεωρώ ότι η ανάγνωση συμβάλλει ουσιαστικά στη διεύρυνση των γνώσεων, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και στην κατανόηση του εαυτού μας και των άλλων. Ασφαλώς, η ζωή χρειάζεται και διασκέδαση και ψυχαγωγία ως τρόπο εκτόνωσης στην καθημερινότητα, αλλά η ισορροπία ανάμεσα σε όλα θα πρέπει να είναι η επιβεβλημένη επιλογή.

Δ **Επικοινωνιακό πλαίσιο:** άρθρο

Ενδεικτικός τίτλος: Τα βιβλία σε κάνουν πιο έξυπνο

Πρόλογος (ενδεικτικός)

Πλήθος ερευνών καταγράφουν τη μείωση του χρόνου ανάγνωσης βιβλίων τη στιγμή που παρατηρείται έντονη αύξηση της χρήσης των κοινωνικών δικτύων από τους νέους. Η καθημερινότητά τους κυριαρχείται από την προσκόλληση στα κοινωνικά δίκτυα και τη γρήγορη κατανάλωση πληροφοριών. Πολλοί ερωτώμενοι δηλώνουν ότι το βιβλίο χάνει σταδιακά τη θέση του εξαιτίας της εξάπλωσης των ψηφιακών μέσων. Ωστόσο, η ανάγνωση εξακολουθεί να αποτελεί βασική προϋπόθεση για την πνευματική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των νέων. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να εξεταστεί τόσο

η σημασία του βιβλίου στη σύγχρονη εποχή όσο και οι τρόποι ενίσχυσης της φιλαναγνωσίας.

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ Α'

Η αξία της ανάγνωσης βιβλίων στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή και ο ρόλος της ως αντίβαρο στην επιφανειακή χρήση των κοινωνικών μέσων

1. Καλλιέργεια κριτικής σκέψης και βαθύτερης κατανόησης της πραγματικότητας (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Τα βιβλία προσφέρουν οργανωμένη και ολοκληρωμένη γνώση, σε αντίθεση με τον κατακερματισμένο λόγο των κοινωνικών μέσων.
- Βοηθούν τον αναγνώστη να ερμηνεύει σύνθετα ζητήματα και να διαμορφώνει τεκμηριωμένες απόψεις.
- Συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας και της αναλυτικής σκέψης. (Κείμενο 1)

2. Ανάπτυξη συναισθηματικής νοημοσύνης και ενσυναίσθησης (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Η επαφή με λογοτεχνικά έργα φέρνει τον αναγνώστη σε επαφή με διαφορετικές εμπειρίες, χαρακτήρες και πολιτισμούς.
- Μέσα από την ταύτιση με τα πρόσωπα της αφήγησης κατανοεί καλύτερα τα συναισθήματα και τις ανάγκες των άλλων. (Κείμενο 1)
- Ενισχύεται ο σεβασμός στη διαφορετικότητα και η κοινωνική ευαισθησία.

3. Καλλιέργεια συγκέντρωσης και φαντασίας (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Η ανάγνωση απαιτεί ηρεμία, αυτοσυγκέντρωση και εσωτερική επεξεργασία πληροφοριών. (Κείμενο 1)
- Αντισταθμίζει τη διάσπαση προσοχής που συχνά προκαλεί η συνεχής εναλλαγή εικόνων και πληροφοριών στα κοινωνικά δίκτυα. (Κείμενο 1)
- Ενεργοποιεί τη φαντασία και τη δημιουργικότητα του αναγνώστη. (Κείμενο 1)

4. Αντίβαρο στην επιφανειακή χρήση των κοινωνικών μέσων (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Προστατεύει από την άκριτη κατανάλωση σύντομων και αποσπασματικών πληροφοριών. (Κείμενο 1)
- Περιορίζει την εξάρτηση από την άμεση ψηφιακή διέγερση.
- Προσφέρει ποιοτικό ελεύθερο χρόνο και ουσιαστική πνευματική καλλιέργεια.
- Λειτουργεί ως μέσο προσωπικής αυτογνωσίας και εσωτερικής ισορροπίας.

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ Β'

Πώς μπορούν το σχολείο και οι νέοι να συμβάλουν στη διατήρηση και ανανέωση της φιλαναγνωσίας αξιοποιώντας και τα ψηφιακά μέσα

A. Ρόλος του σχολείου

1. Εκσυγχρονισμός των αναγνωστικών πρακτικών (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Δημιουργία λεσχών ανάγνωσης και βιβλιοφιλικών δράσεων.
- Συστηματική αξιοποίηση της σχολικής βιβλιοθήκης.
- Οργάνωση συναντήσεων με συγγραφείς, εκθέσεων βιβλίου και παρουσιάσεων έργων.

2. Δημιουργική αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Χρήση ηλεκτρονικών βιβλίων και audio-books.
- Αξιοποίηση εκπαιδευτικών πλατφορμών ανάγνωσης.
- Δημιουργία σχολικών podcasts, blogs ή ψηφιακών καναλιών βιβλιοκριτικής.
- Σύνδεση της ανάγνωσης με τα ενδιαφέροντα των νέων στις ψηφιακές κοινότητες. (Κείμενο 2)

3. Σύνδεση της λογοτεχνίας με τη σύγχρονη πραγματικότητα (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Επιλογή έργων που αγγίζουν σύγχρονα

κοινωνικά ζητήματα.

- Ανάδειξη της διαχρονικότητας κλασικών κειμένων μέσα από σύγχρονες προσεγγίσεις. (Κείμενο 2)

B. Ρόλος των νέων

1. Ανάληψη προσωπικής πρωτοβουλίας (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Καθημερινή ένταξη της ανάγνωσης στο πρόγραμμά τους.
- Επιλογή βιβλίων που ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους.

2. Συμμετοχή σε αναγνωστικές κοινότητες (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Ανταλλαγή απόψεων για βιβλία με συνομηλίκους.
- Συμμετοχή σε διαδικτυακές κοινότητες φιλαναγνωσίας, όπως αυτές που αναφέρονται στο κείμενο (BookTok, Wattpad κ.ά.). (Κείμενο 2)

3. Δημιουργική παραγωγή περιεχομένου (Θεματική περίοδος)

Επιχειρηματολογία:

- Δημιουργία βιβλιοκριτικών σε κοινωνικά δίκτυα.
- Παραγωγή βίντεο, podcasts ή αναρτήσεων σχετικών με βιβλία.
- Συγγραφή δικών τους κειμένων, ιστοριών ή fan fiction, αξιοποιώντας τις δυνατότητες των ψηφιακών μέσων. (Κείμενο 2)

Επίλογος (ενδεικτικός)

Το διαδίκτυο έχει αναμφισβήτητα αλλάξει τον τρόπο που προσεγγίζουμε και αναζητούμε τη γνώση. Παρόλα αυτά, το βιβλίο, όσο απαρχαιωμένο και αν μοιάζει, εξακολουθεί να αποτελεί πολύτιμο μέσο καλλιέργειας και προσωπικής ανάπτυξης ακόμη και στην ψηφιακή εποχή. Η φιλαναγνωσία δεν απειλείται αναγκαστικά από την τεχνολογία, αλλά μπορεί να ανανεωθεί μέσα από τη δημιουργική αξιοποίησή της. Οι νέοι καλούνται να συνδυάσουν με επιτυχία τα καλύτερα στοιχεία από κάθε ένα από τα «αντικρουόμενα» μέσα για να μπορέσουν να αντλήσουν τα οφέλη από κάθε διαφορετική πηγή.